

Byzantina Symmeikta

Vol 31 (2021)

BYZANTINA SYMMEIKTA 31

Βιβλιογραφικό σημείωμα: Γ. Διαμαντόπουλος, Το δίκαιο της μνηστείας και του γάμου στα Βασιλικά. Νομοκανονική θεώρηση, Αθήνα 2013

Marios TANTALOS

doi: [10.12681/byzsym.28700](https://doi.org/10.12681/byzsym.28700)

Copyright © 2021, Marios Tantalos

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

TANTALOS, M. (2021). Βιβλιογραφικό σημείωμα: Γ. Διαμαντόπουλος, Το δίκαιο της μνηστείας και του γάμου στα Βασιλικά. Νομοκανονική θεώρηση, Αθήνα 2013. *Byzantina Symmeikta*, 31, 547–549.
<https://doi.org/10.12681/byzsym.28700>

Γ. ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ, *Το δίκαιο της μνηστείας και του γάμου στα Βασιλικά. Νομοκανονική θεώρηση* [Νομοκανονικά Ανάλεκτα 2], Αθήνα 2013, 388 σελ. ISBN 978-960-333-792-8

Αντικείμενο της μελέτης, η οποία αποτελεί επεξεργασμένη μορφή της πρωτεύουσας μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας του αιδεσιμολογιώτατου π. Γεωργίου Διαμαντόπουλου στο Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, συνιστά η εξέταση της συμφωνίας των διατάξεων των σχετικών με τη μνηστεία και τον γάμο που περιέχονται στα *Βασιλικά*, το μεγάλο κωδικοποιητικό έργο του Λέοντος ζ', με τις αντίστοιχες του Κανονικού Δικαίου.

Της εκτενούς εισαγωγής (σσ. 29-49) προτάσσονται πίνακες περιεχομένων (σσ. 7-12), συντηήσεων και συντομογραφιών (σσ. 13-15), προλεγόμενα του Αρχιμανδρίτη Σαράντη Σαράντου (σσ. 17-22) και πρόλογος του συγγραφέα (σσ. 23-27). Στο πρώτο κεφάλαιο εξετάζονται οι διατάξεις των *Βασιλικών* οι σχετικές με τη μνηστεία και κατά πόσο βρίσκονται σε συμφωνία με τις αντίστοιχες προβλέψεις του Κανονικού Δικαίου (σσ. 51-98), στο δεύτερο και τρίτο κεφάλαιο αυτές του γάμου (σσ. 99-339), το τέταρτο κεφάλαιο είναι αφιερωμένο στην εξέταση των διατάξεων των *Βασιλικών* των σχετικών με τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων (σσ. 341-366), το πέμπτο κεφάλαιο σε θέματα σχέσεων γονέων και τέκνων (σσ. 367-372) ενώ το βιβλίο κλείνει με τα Συμπεράσματα (σσ. 373-379) και τη Βιβλιογραφία (σσ. 381-388). Σε κάθε κεφάλαιο παρατίθενται και αναλύονται οι διατάξεις των *Βασιλικών* και ακολουθεί νομοκανονική τους θεώρηση, δηλαδή εξέταση της συμφωνίας τους με τις αντίστοιχες διατάξεις του Κανονικού Δικαίου ενώ αντικείμενο ανάλυσης αποτελεί και η σχετική ερμηνευτική φιλολογία των *Βασιλικών*, τα σχόλια δηλαδή που τα συνοδεύουν.

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει ο συγγραφέας, εντοπίζεται κατ' αρχήν συμφωνία των διατάξεων των *Βασιλικών* με τις προβλέψεις

του Κανονικού Δικαίου χωρίς να λείπουν και οι εξαιρέσεις, όπως στην περίπτωση της σύστασης της μνηστείας (στα *Βασιλικά* η μνηστεία συνίσταται άτυπα ενώ στο Κανονικό Δίκαιο απαιτείται ιερολογία) ή στον τρόπο μονομερούς λύσης της (στα *Βασιλικά* λύεται με *ρεπούδιο* ενώ στο Κανονικό Δίκαιο με απόφαση εκκλησιαστικού δικαστηρίου). Αξιοσημείωτος είναι και ο εντοπισμός και η ανάλυση από τον συγγραφέα εκείνων των διατάξεων των *Βασιλικών* όπου γίνεται αναφορά στους ιερούς Κανόνες που σχετίζονται με το δίκαιο του γάμου αλλά και των παραπομπών σε διατάξεις του Κανονικού Δικαίου στα σχόλια των *Βασιλικών*.

Καταρχάς είναι αξιέπαινη η προσπάθεια του συγγραφέα να διερευνήσει ένα τόσο δύσκολο αντικείμενο όπως είναι το δίκαιο της μνηστείας και του γάμου κατά τη βυζαντινή περίοδο και μάλιστα με έμφαση στην σχέση των σχετικών διατάξεων των *Βασιλικών* και των ιερών Κανόνων. Υπό το πρίσμα αυτό η υπό κρίση μελέτη –που από πλευράς πρωτοτυπίας θέματος, δομής, έκτασης, παρατιθέμενης βιβλιογραφίας και περιεχομένου μοιάζει περισσότερο με διδακτορική διατριβή παρά με πρωτεύουσα μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία– αποτελεί αναμφισβήτητη συμβολή στην επιστήμη. Ωστόσο, αν και το υλικό του συγγραφέα είναι τεκμηριωμένο με αναφορές στις πηγές και παράθεση –ενίοτε σχινοτενών– υποσημειώσεων που μαρτυρούν μόχθο και έρευνα, η ανάλυση των διατάξεων περιορίζεται συχνά στη διερεύνηση του αν και κατά πόσο υπάρχει συμφωνία στις δύο δικαιοταξίες και δεν επιχειρείται εμβάθυνση του περιεχομένου τους. Ίσως θα ήταν προτιμότερος ο περιορισμός του θέματος στην εξέταση του δικαίου της μνηστείας ή του γάμου.

Το μεγαλύτερο ωστόσο μειονέκτημα της μελέτης είναι η αδικαιολόγητη και ανεξήγητη επιλογή του συγγραφέα να χρησιμοποιήσει την έκδοση των *Βασιλικών* των αδελφών Heimbach και όχι τη νεώτερη, καλύτερη και πιο εύχρηστη έκδοση της σχολής του Groningen. Αν και η ορολογία που χρησιμοποιείται από τον συγγραφέα είναι δόκιμη και σε γενικές γραμμές σωστή, κάποιες φορές η έκφραση χωλαίνει (π.χ. σελ. 36: «αντικείμενο της εργασίας είναι το δίκαιο της μνηστείας και του γάμου όπως αυτό προβλέπεται στο κωδικοποιητικό έργο των *Βασιλικών*», σελ. 37: «χωρούμε σε νομοκανονική θεώρηση των προβλέψεων των διατάξεων αυτών», σελ. 38: «προσπελάζοντας τις διατάξεις των Β. εφαρμόζουμε κυρίως την αντικειμενική [scil. γραμματική] μέθοδο», σελ. 53 και σημ. 8: «στη συζήτησή μας αυτή, επομένως, δεν θα διαλάβουμε για το ζήτημα του εάν...», σελ. 55: «Θεωρούμε ότι ειδικά μεταξύ του ζητήματος της υπόσχεσης εγκράτειας ή μοναχικού βίου και της υπόσχεσης γάμου, υφίσταται σημαντικό ποσοστό αναλογίας», σελ. 66 και

σημ. 43: «...αποσυνδέει την ικανότητα για συνάφεια από την ειδική ικανότητα δικαιοπραξίας για τη σύναψη του γάμου, ή αναλογικά, της μνηστείας», σελ. 374-375: «...απαιτείται δικαστική απόφαση εκκλησιαστικού δικαστηρίου»). Αισθητή είναι τέλος η απουσία ενός ευρετηρίου των πηγών που χρησιμοποιούνται.

ΜΑΡΙΟΣ Θ. ΤΑΝΤΑΛΟΣ
Αθήνα